

STENALT

Randers Amts Historiske Samfund

Historien om Stenalt

Ved roden af Djursland, hvor Randers Fjord løber mod nord nær Ørsted, ligger herregården Stenalt i den nordlige udkant af Stenalt Skov. Den lyse, stramt udformede hovedbygning ligger tilbagetrukket i den smukke park. På den modsatte side af vejen ligger avlsbygningerne, der har været kernen i en driftig landbrugsproduktion gennem lange tider.

Hovedbygningen er blevet gennemgribende restaureret og har for dette modtaget den fornemme arkitektoniske anerkendelse Europa Nostra i 1994.

Denne bog slutter sig til rækken af herregårdsbøger, som Randers Amts Historiske Samfund har udgivet under redaktion af Frits Nicolaisen. Som de øvrige bøger er det bogens intention at tegne et helhedsbillede af godset Stenalt fra de ældste tider til nutidens moderne økologiske landbrug. Godshistoriker Jens Villiam Jensen beretter i afsnittet om Stenalts ældre godshistorie indtil 1700-årene om de ældste spor af middelaldergården og dens ejere: slægterne Mus og senere Bjørn, Kruse, Seefeldt og Schack. Her gives en grundig analyse af godsets tilhørende fæstegods. Godshistoriker Jens Skrivers artikel fortsætter Stenalts historie med at beskrive stamhusets oprettelse i 1787 og tiden med udskiftningen og hoveriets ophævelse. Efter de store landboreformers tid kom der økonomisk svære tider, som medførte flere ejerskifter og tvangsauktioner.

Historien føres helt op til nutiden med fortællingen om markante ejere og forpagtere. Stenalts landbrug har nydt stor anerkendelse i nyere og nyeste tid, hvor et større folkehold og en stor maskinpark har været af betydning.

Med de nuværende ejere, Dorte Mette Jensen og Arne Fremmich, er der sket en bemærkelsesværdig udvikling, som de hver for sig fortæller om. Dorte Mette Jensen fortæller grundigt om den økologiske drift og den nye satsning som Danmarks største gedeavl. Arne Fremmich oplever huset, kaldet „slottet“ og giver i samspil med arkitekt Jørgen Overby, der forestod det omfattende restaureringsarbejde i 1990-erne, en fin fremstilling af hovedbygningens vej frem til modtagelsen af den fornemme Europa Nostra Pris. Om Stenalts skovdrift skriver skovridder Niels Terp-Hansen.

En af Stenalts mange spændende og interessante ejere var Anne Krabbe, som i 22 år styrede det store gods som enke efter den sidste af slægten Bjørn på gården, Jakob Bjørn. Hun rager op som en af Danmarks-historiens store lærde renæssancekvinder. Om hende fortæller Hans Bjørn i artiklen: „Anne Krabbe, salig Jakob Bjørns til Stenalt.“ Hun efterlod en guldgrube af historiske skrifter om slægten og samtidens Danmark. Hun samlede både arkæologiske og kunstnerisk værdifulde genstande, som vil blive omtalt i bogen. Anne

Krabbe har ligeledes sat meget væsentlige aftryk i Ørsted kirke og Voer kirke. Alt dette fortælles der om i bogen, som er fyldt med gode billeder, hvoraf mange vil vække genklang hos egnens beboere.

Kunsthistorikeren Lise Gotfredsen gennemgår husets samling af kunst, der er karakteriseret ved at være tilpasset de åbne lysrum, som præger Stenalt. Særlig interessant er Per Kirkebys to store vægbilleder: årstiderne. En meget spændende og overraskende analyse løfter sløret for de særlige motiver, som pryder Bjørn Nørgårds store badekar i

kælderen baderum. Anne Krabbes bidrag til udsmykningen af Ørsted kirke omhandles også i artiklen, ligesom denne kirkes smukke sydportal får en meget interessant nyfortolkning med fra Lise Gotfredsens hånd.

Kunsthistorikeren Claus. M. Smidt, Danmarks Kunstbibliotek skriver i bogens sidste afsnit om bygherren, Preben Brahe Schack og bygmesteren Anders Kruuse. Han sætter Stenalts hovedbygning ind i en arkitekturhistorisk sammenhæng og fremfører en spændende ny teori om inspirationen til den smukke hovedbygning.

BESTILLINGSKUPON:

Jeg bestiller herved _____ eksemplarer af „Stenalt“.

Pris: 280 kr.

For medlemmer af Randers Amts Historiske Samfund 210 kr.

Ved forsendelse beregnes porto efter gældende takst.

Navn: _____

Adresse: _____

Post nr. og by: _____

Er medlem af Randers Amts Historiske Samfund:

Bogen ønskes sendt

Ønsker at blive medlem:

Bogen afhentes

Kuponen indsendes til:

Randers Amts Historiske Samfund, Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C.

Bogen om Stenalt er nr. 5 i Randers Amts Historiske Samfunds herregårdsserie, der omfatter Fusingø, Rosenholm, Gl. Estrup og Overgaard. Bøgerne behandler herregården i et helhedsperspektiv, der omfatter både historien, ejerne, godsernes drift, bygningernes særpræg og indretning samt den kunsthistoriske side af livet på en herregård i fortid og nutid.

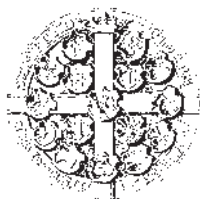
Denne bogs forfattere er: Arkitekt Jørgen Overby, lektor Hans Bjørn, godshistoriker Jens Villiam Jensen, godshistoriker Jens Skriver, kunsthistoriker Lise Gotfredsen, ejerne af Stenalt Dorte Mette Jensen og Arne Fremmich, skovridder Niels Terp-Hansen og kunsthistoriker Claus M. Smidt.

Redaktion: Palle Kirk

Bogen er med mange farvebilleder og en række historiske fotos af ejerne og livet på Stenalt. Omfanget bliver ca. 175 sider.

Bogen kan bestilles på telefon 86 43 02 11 (telefonsvarer tager imod besked).
Kontoret: Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C. Åbent tirsdage kl. 15-17.

Bogen kan også købes i boghandelen.

RANDERS AMTS HISTORISKE SAMFUND

Helligåndshuset · Erik Menveds Plads 1 · 8900 Randers C